

การสร้างสรรคการเสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา
THE CREATION OF BANGPAKONG PERFORMANCE'S THE SOURCE
OF LIFE : GRANDFATHER'S COOP

ราชมน รัตนเวคิน¹ รณชัย รัตนเศรษฐ² อภิรักษ์ ชัยปัญญา³
Rachamon Rattanawekin¹ Ronnchai Rattanaseth² Apirak Chaipanha³

บทคัดย่อ

งานวิจัยการสร้างสรรคครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรคการเสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา โดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่นลุ่มแม่น้ำบางปะกงทางด้านการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง ประกอบอาชีพมายาวนานกว่า 70 ปี เก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลข้อมูลมาสร้างสรรคการเสดง ในรูปแบบการเล่าเรื่องชุมชนผ่านบทเพลง ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้ กระบวนการสร้างสรรค ผลผลิตการสร้างสรรค และผลลัพธ์จากการสร้างสรรค ตามลำดับเพื่อนำมาสู่เป้าหมายของวัตถุประสงค์งานวิจัยขึ้นนี้ โดยมีการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การเสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา และ 2) ศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรคการเสดง โดยผู้วิจัยใช้การอธิบายในเชิงสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)

จากการศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ผู้เสดงเข้าใจในเรื่องราวของการเสดงและการถ่ายทอดบทเพลงได้อย่างลึกซึ้ง จึงทำให้สามารถสื่อสารออกมาให้ผู้รับชมเกิดความรู้สึก เข้าใจในเรื่องราวตามที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไว้ และทำให้เห็นถึงกระบวนการสร้างสรรคการเสดงเพื่อชุมชนเพื่อการสร้างสรรคงานเสดงขึ้นนี้จะส่งผลและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนและคนในชุมชนได้ตามเป้าหมายที่ผู้วิจัยได้ตั้งใจไว้

คำสำคัญ: กระชังปลาของคุณตา, บางปะกง, สร้างสรรคการเสดง

¹ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีและการเสดง คณะดนตรีและการเสดง มหาวิทยาลัยบูรพา rachapaer@hotmail.com

² Student, Master of Fine and Applied Arts Program, in Music and Performing Arts, Faculty of Music and Performing Arts, Burapha University, rachapaer@hotmail.com

³ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คณะดนตรีและการเสดง มหาวิทยาลัยบูรพา ronnachai@go.buu.ac.th

² Advisor, Faculty of Music and Performing Arts, Burapha University, ronnachai@go.buu.ac.th

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา apirak@go.buu.ac.th

³ Co-advisor, Faculty of Humanities and Social Science, Burapha University, apirak@go.buu.ac.th

Abstract

This creative research aims to create a Bangpakong performance's source of life : Grandfather's coop, inspired by the local philosopher who is a local wisdom teacher in the Bangpakong River who farm a sea bass in the coop, which has been working for more than 70 years. Information has been collected individually to create the show through community storytelling. The conceptual frameworks for research are: The creative process, creative output, and creative results, respectively, to bring to the goal of this research objective, two topics of performance analysis were studied: 1) Bangpakong performance's source of life : Grandfather's coop, and 2) Study and analyze the process of creating performances by describing as an aesthetic.

According the study and data analysis of performers. they have a deep understanding of the story so that they enable to perform and communicate well through the song. It allows the viewers to feel it, and understand the story as the researcher has been analyzed. Furthermore, it demonstrates the process of creating a beneficial show that benefits to community. By creating this show will be impact and benefit on community and the people around there as researchers' intention.

Keyword: Grandfather's coop, Bangpakong, The creation performance

ความสำคัญและที่มา

“แม่น้ำบางปะกงแหล่งชีวิต” ประโยคขึ้นต้นของคำขวัญประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นแม่น้ำสายสำคัญของภาคตะวันออก เป็นแหล่งเศรษฐกิจระดับต้น ๆ ของประเทศ แม่น้ำบางปะกงมีชื่อท้องถิ่นเรียกว่า “แม่น้ำโจ้โล้” ที่มาของคำว่า โจ้โล้ เพี้ยนมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว “จ่อโล้” ซึ่งแปลว่า ปลากระพงขาว เนื่องจากแม่น้ำบางปะกงเป็นแม่น้ำที่มีปลากระพงขาวมากกว่าพื้นที่อื่น ทำให้เกิดอาชีพการเพาะพันธุ์เลี้ยงปลากระพงในแม่น้ำบางปะกงขึ้น และถือว่าเป็นหนึ่งพื้นที่ที่ประกอบอาชีพทำกระชังปลากันเป็นจำนวนมาก เพราะอาชีพนี้สามารถสร้างรายได้จำนวนมากให้กับผู้ประกอบการสร้างความมั่นคงและสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน

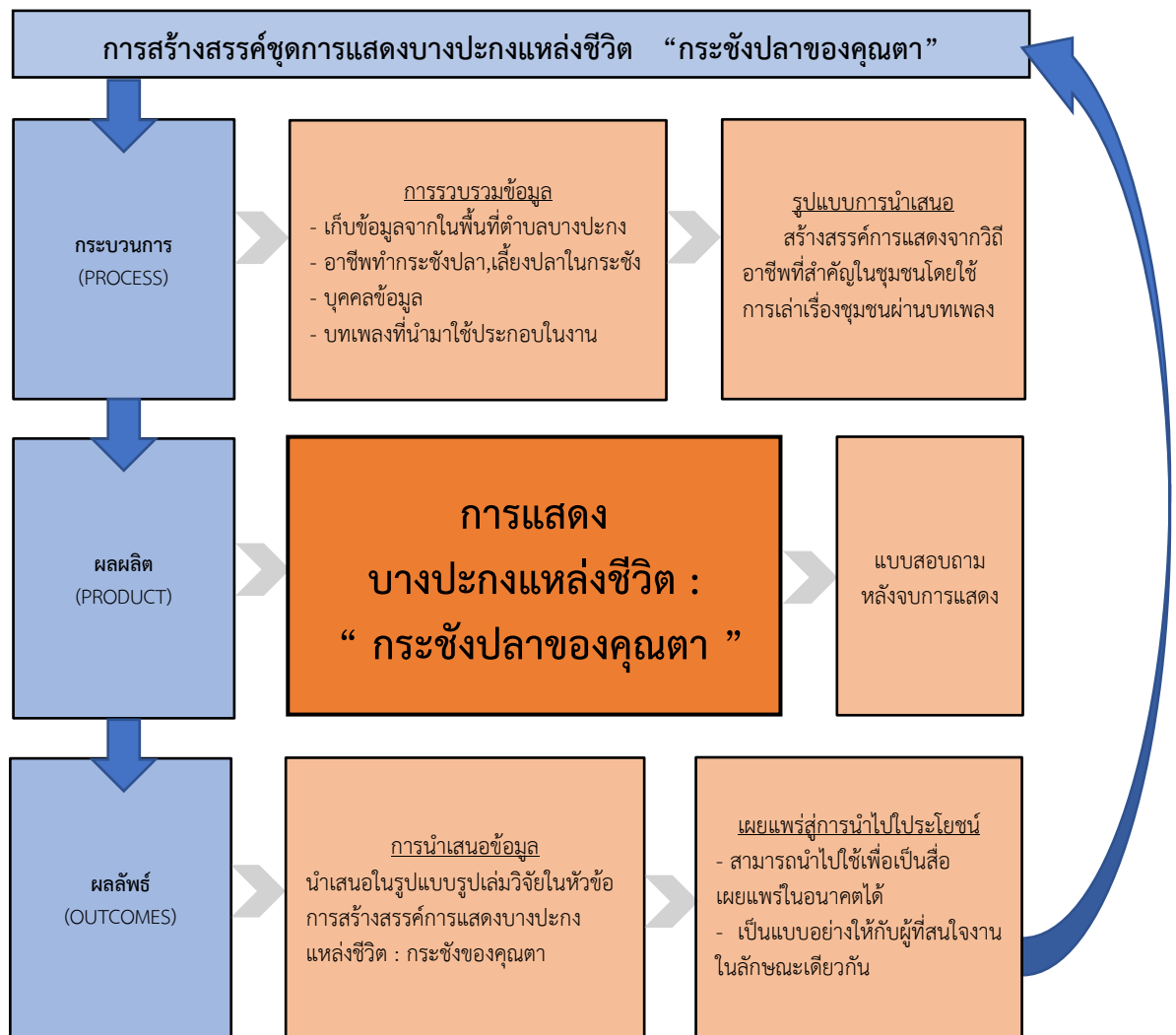
แต่ปัจจุบันเกิดการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม รวมถึงจำนวนประชากรในชุมชนมีจำนวนเพิ่มขึ้น จึงทำให้คุณภาพแม่น้ำบางปะกงเสื่อมสภาพลง ทั้งจากมลพิษทางภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และชุมชน ธรรมชาติต่างได้รับผลกระทบ ส่งผลถึงเกษตรกรชาวประมง โดยเฉพาะอาชีพกระชังปลาที่ต้องเลี้ยงปลาอยู่ในกระชังใช้การคลึงอวนกับไม้ สร้างเป็นพื้นที่ในการเลี้ยงปลาในแม่น้ำ ซึ่งเป็นอาชีพที่เห็นผลกระทบได้อย่างชัดเจนที่สุด โดยชุมชนตำบล บางปะกง ในอดีตมีคนประกอบอาชีพทำกระชังปลามากถึง 100 ราย แต่ปัจจุบันประกอบอาชีพนี้ไม่ถึง 10 ราย เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของแม่น้ำบางปะกง

จึงทำให้เกิดแนวคิดการสร้างสรรคงาน การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา โดยใช้วิธีการแสดง การเล่าเรื่องชุมชนผ่านบทเพลง โดยมีการถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนบางปะกง รวมถึงการนำข้อมูลจากบุคคลข้อมูล คือ นายสุทิน วุฒิสินธ์ ปราchyชาวบ้าน ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการทำกระชังปลาและเลี้ยงปลาในกระชัง มาเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสรรค์การแสดงนี้ โดยจะใช้วิธีการจัดการแสดงเพื่อเผยแพร่ให้กับคนในชุมชนและผู้สนใจได้รับชม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: ราชมน รัตนเวคิน

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตงานวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา โดยกำหนดขอบเขตหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านบุคคลข้อมูล

- นายสุทิน วุฒิสินธ์ (ปราชญ์ชาวบ้านและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นลุ่มแม่น้ำบางปะกงทางด้านการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง)
- คนในพื้นที่ชุมชนบางปะกง

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

- พื้นที่ชุมชน ตำบลบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา
- ศูนย์เรียนรู้การเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังบางปะกง
- พื้นที่จัดการแสดง ห้อง Black Box Theatre คณะดนตรีและการแสดง

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- รูปแบบการสร้างสรรคการแสดง
- วิเคราะห์การสร้างสรรคบทเพลงในการแสดง
  - การตีความและการสื่อสารอารมณ์บทเพลง
  - เทคนิคการขับร้องบทเพลงในการแสดง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการ โดยเริ่มต้นจากการ ศึกษาเอกสาร และตัวบท เช่น งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เพื่อศึกษากระบวนการของการสร้างสรรค์การแสดง หลักจาก ได้กระบวนการศึกษาแล้วเริ่มทำเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) จากบุคคลข้อมูล คือ นายสุทิน วุฒิสินธ์ คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลบางปะกง เป็นต้น หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์มารวบรวม เรียบเรียงและ

วิเคราะห์ เพื่อนำมาสู่การออกแบบการสร้างสรรคการแสดง โดยผู้วิจัยทำการเขียนโครงเรื่อง การแสดง โดยยึดหลักทฤษฎีโครงสร้างของโครงเรื่องที่ ฌีร์ทต วองพุดพิงส์ (2563) ได้เขียนบทความ ให้ความรู้เกี่ยวกับ ทฤษฎีโครงสร้างการเล่าเรื่อง (Storytelling) ไว้ 5 ช่วง ได้แก่ การเริ่มเรื่อง (Exposition) เหตุการณ์กระตุ้น (Inciting incident) ความยุ่งยาก (Complication) จุดสูงสุด (Climax) และการยุติของเรื่องราวหรือจุดจบของเรื่อง (Ending/Denouncement) ผู้วิจัยได้นำทฤษฎี ดังกล่าวมาใช้ในการวางโครงเรื่องของการแสดง

หลังจากได้โครงเรื่องในการแสดง ผู้วิจัยค้นหาข้อมูลบทเพลงและคัดเลือกบทเพลง เพื่อนำมาใช้ในการแสดง นพมาส ศิริกายะ (2525) กล่าวว่า “บทเพลงที่ดี จะต้องเป็นส่วนหนึ่งของ บทละคร ผู้เขียนไม่ควรนำบทเพลงใด ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในละครมาสอดแทรกไว้ใน บทละครเพื่อคั่นเวลา ดังนั้นเพลงจึงนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของบทละคร” ในการแสดงนี้ใช้ บทเพลงทั้งหมด 4 บทเพลง 1) เพลง บางปะกง 2) เพลง ริมฝั่งน้ำ 3) เพลง เรือนแพ โดยทั้ง 3 บท เพลงเป็นบทเพลงที่มีอยู่แล้ว และอีกหนึ่งเพลงประพันธ์ขึ้นใหม่โดยนักประพันธ์เพลงชื่อเพลง คะนิงถึง บางปะกง แต่งขึ้นเพื่อใช้ประกอบในการแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา

หลังจากรวบรวมข้อมูล สร้างโครงเรื่อง คัดเลือกบทเพลงเสร็จครบถ้วน ผู้วิจัยได้ทำการ ปรีกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้กำกับการแสดงและผู้ประพันธ์เพลง เพื่อวางแผนตารางนัดหมาย ในการซ้อมการแสดง หลังจากกระบวนการต่าง ๆ เสร็จสิ้น ได้ทำการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา ที่ห้อง Black Box Theatre คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา โดย มีการบันทึกภาพการแสดงไว้เพื่อเผยแพร่ต่อชุมชนและผู้สนใจ

หลังชมการแสดงมีการเก็บข้อมูลหลังจบการแสดง โดยการทำแบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 15 คน แบ่งเป็นเยาวชนตั้งแต่อายุ 18-24 ปี จำนวน 5 ราย กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่

อายุ 35-55 ปี จำนวน 5 ราย และกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตั้งแต่อายุ 65-85 ปี จำนวน 5 ราย เพื่อประเมินถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ออกมาเป็นการแสดงขึ้นนี้ หลังขั้นตอนการแสดงเสร็จสิ้น ผู้วิจัยทำการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์ในการแสดงและทำการสรุปผลการวิจัยผ่านรูปแบบวิทยานิพนธ์ เพื่อให้เห็นว่าผลของการศึกษาได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยขึ้นหรือไม่

สรุปผล

จากการศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา แบ่งการวิเคราะห์ตามหัวข้อ 2 ส่วน ดังนี้

1. รูปแบบการสร้างสรรค์การแสดง : ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลแบ่งออกเป็น 5 ช่วงการแสดง และมีการศึกษาการตีความเนื้อเรื่องในการแสดง
2. วิเคราะห์การสร้างสรรค์บทเพลงในการแสดง : ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์บทเพลงทั้งหมด 4 บทเพลง ตามหัวข้อดังต่อไปนี้
  - การตีความและการสื่อสารอารมณ์ของบทเพลง
  - เทคนิคการขับร้องบทเพลงในการแสดง

1. รูปแบบการสร้างสรรค์การแสดง

ในการศึกษาการวิเคราะห์การสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจนพบ “ทฤษฎีโครงสร้างการเล่าเรื่อง (Storytelling)” โดย ฐริทัต ว่องพฒพงษ์ ได้กล่าวถึงโครงสร้างการเล่าเรื่องตามทฤษฎีการเล่าเรื่อง (Narrative Theory) ดังนี้ การเล่าเรื่อง คือการบอกเล่าเรื่องราวความรู้สึกต่าง ๆ ที่อยู่กับตัวบุคคล และการเล่าเรื่องที่ดี ควรมีการจัดลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล โดยการสร้างโครงเรื่องจะมีลำดับโครงสร้าง 5 ส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) การเริ่มเรื่อง 2) เหตุการณ์กระตุ้น 3) ความยุ่งยาก 4) จุดสูงสุด และ 5) การยุติเรื่องราวหรือจุดจบของเรื่อง จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำทฤษฎีโครงสร้างของโครงเรื่องมาใช้ในการสร้างสรรค์ จนได้ออกมาเป็นกระบวนการเพื่อนำมาสู่การออกแบบการแสดง ในการแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา ในการแสดงนี้ผู้วิจัยต้องการให้คนในชุมชนหรือผู้ที่รับชมรู้สึกตามและเข้าใจถึงการแสดงได้อย่างง่าย จึงได้นำเรื่องราวในชุมชนและผู้ที่อาศัยในชุมชนบางปะกงมาเป็นหลักในการให้ข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลในด้านอาชีพการเลี้ยงปลาในกระซังจาก นายสุทิน วุฒิสินธ์ ปราชญ์ชาวบ้านและครูท้องถิ่นผู้ชำนาญการเลี้ยงปลาในกระซัง หลังจากรวบรวมข้อมูลและทำการวางโครงเรื่องการแสดงแล้ว ผู้วิจัยแบ่งช่วงการแสดงออกเป็น 5 ช่วง และทำการวิเคราะห์รูปแบบการสร้างสรรค์การแสดง ดังนี้

ช่วงการแสดงที่ 1 การเริ่มเรื่อง เป็นจุดเริ่มต้นของการเล่าเรื่อง เป็นการแนะนำตัวละครหลักในการเล่าเรื่องและสร้างความน่าสนใจให้กับจุดเริ่มต้นของเรื่อง เพื่อทำให้ผู้ที่ชมเกิดความสนใจในการแสดงและรู้สึกอยากชมการแสดงต่อ การตีความเนื้อเรื่อง เปิดการแสดงด้วยบทเพลง บางปะกง และการแนะนำตัวเพื่อให้ผู้ชมรู้ถึงเรื่องราวที่จะนำไปสู่การแสดงในช่วงต่อไป

ภาพที่ 1 ช่วงการแสดงที่ 1 การแนะนำตัวและจุดเริ่มต้นของเรื่อง
ที่มา: นันทศักดิ์ พานิชวัฒนา

ช่วงการแสดงที่ 2 เหตุการณ์กระตุ้น การพูดถึงจุดเริ่มต้นของปัญหาหลักของเรื่อง การตีความเนื้อเรื่อง มีการเล่าเรื่องถึงความสวยงามของวิถีชีวิตริมน้ำในอดีต ใช้บทเพลง ริมฝั่งน้ำ ในการช่วยสื่อถึงความรู้สึกสนุกสนานมีความสุข จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดจุดเริ่มต้นของปัญหาหลักของเรื่อง เพื่อนำพาผู้ชมให้เห็นถึงต้นเหตุของปัญหาหลักของเรื่อง

ภาพที่ 2 ช่วงการแสดงที่ 2 ย้อนอดีตและเหตุการณ์กระตุ้นปัญหาหลักของเรื่อง
ที่มา: นันทศักดิ์ พานิชวัฒนา

ช่วงการแสดงที่ 3 ความยุ่งยาก เป็นการลงลึกถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์กระตุ้น การตีความเนื้อเรื่อง มีการเปิดให้คนในชุมชนร่วมส่งเสียง แสดงความคิดเห็นถึง ปัญหา การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อตอบโจทย์การแสดงเพื่อชุมชน มีการเล่าเรื่องในอดีตของผู้วิจัยที่มีต่อ แม่น้ำบางปะกงและครอบครัว และมีการใช้บทเพลง เรือนแพ เพื่อโยงถึงความสุขที่ได้อาศัยอยู่ริมแม่น้ำ ได้อยู่กับครอบครัว ได้เห็นคุณค่าให้อาหารปลา

ภาพที่ 3 ช่วงการแสดงที่ 3 เล่าเรื่องโดยคนในชุมชน
ที่มา: นันทศักดิ์ พานิชวัฒนา

ช่วงการแสดงที่ 4 จุดสูงสุด เป็นจุดสำคัญของการแสดง ถือว่าเป็นหัวใจหลักของเรื่อง การตีความเนื้อเรื่องเข้าสู่เรื่องของคุณตา ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการแสดงชิ้นนี้ มีทั้งการบอกเล่า ประสบการณ์ การให้ความรู้ พูดให้เห็นถึงความสำคัญของอาชีพ สร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ที่รับชม เพื่อตอบโจทย์หัวใจหลักของการแสดงในเรื่องนี้ และใช้บทเพลง คะนึ่งถึงบางปะกง ซึ่งเป็นเพลง ประพันธ์ใหม่ในการช่วยเล่าเรื่องถึง ความคิดถึง คะนึ่งหา ความสวยงามและความอุดมสมบูรณ์ของ แม่น้ำ รวมถึงความเจริญในอดีตของอาชีพการเลี้ยงปลาในกระชัง

ภาพที่ 4 ช่วงการแสดงที่ 4 กระชังปลาของคุณตา
ที่มา: นันทศักดิ์ พานิชวัฒนา

ช่วงการแสดงที่ 5 การยุติเรื่องราวหรือจุดจบของเรื่อง ในช่วงการแสดงสุดท้ายนี้เป็นการสรุปเรื่องราวในการแสดง การตีความเนื้อเรื่อง มีการกล่าวสรุปถึงการแสดงทั้งหมด วัตถุประสงค์ความตั้งใจของงานการแสดงขึ้นนี้เพื่อทิ้งท้ายและย้ำถึงความตั้งใจของผู้วิจัยในการสร้างสรรค์การแสดง และปิดการแสดงด้วยเสียงร้องของคุณตาในบทเพลง บางปะกง เพลงเดียวกับเพลงเปิดการแสดงในช่วงการแสดงที่ 1 เพื่อทิ้งท้ายเรื่องของการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา

ภาพที่ 5 ช่วงการแสดงที่ 5 บทสรุปในการแสดง
ที่มา: นันทศักดิ์ พานิชวัฒนา

2. วิเคราะห์การสร้างสรรค์บทเพลงในการแสดง

จากการศึกษารูปแบบการสร้างสรรค์การแสดงในเบื้องต้น มีบทเพลงที่ใช้ในการแสดงทั้งหมด 4 บทเพลง ดังนี้ 1) เพลง บางปะกง ขับร้องโดย เพ็ญศรี พุ่มชูศรี คำร้อง-ทำนอง นคร มงคลายน 2) เพลง ริมฝั่งน้ำ ขับร้องโดย มาริษา อมาตยกุล คำร้องโดย แก้ว อัจฉริยะกุล และทำนองโดย เวส สุนทรจามร 3) เพลง เรือนแพ ขับร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร คำร้องโดย ชาลี อินทรวิจิตร ทำนองโดย สง่า อารัมภีร์ และ 4) เพลง คะนึ่งถึงบางปะกง ขับร้องโดย ราชนัน รัตนเวทิน คำร้องโดย ทรงวรรณธรรม สมกอง เรียบเรียงโดย ณัชชา พุกษชลธาร ผู้วิจัยจึงมีการศึกษาการวิเคราะห์การสร้างสรรค์บทเพลงในการแสดงเพื่อให้นักแสดงออกมาในทิศทางเดียวกัน โดยมีกระบวนการสร้างสรรค์บทเพลงในการแสดงผ่าน 2 หัวข้อ ดังนี้

การตีความและการสื่อสารอารมณ์ของบทเพลง : ผู้วิจัยทำการตีความหมายของบทเพลงทั้ง 4 บทเพลง โดยเชื่อมโยงการตีความเนื้อเรื่องในการแสดงจากการศึกษารูปแบบการสร้างสรรค์การแสดงมาตีความหมายของบทเพลงด้วย เพื่อเวลาทำการแสดงจริง นักแสดงจะได้สื่อสารอารมณ์ออกมาได้ตรงกับความรู้สึกของบทเพลง เพื่อให้ผู้ที่รับเข้าใจถึงความรู้สึกของบทเพลงตามแบบที่ผู้วิจัยได้ตีความไว้และสามารถทำให้ผู้ที่รับชมเข้าใจการแสดงได้ง่ายขึ้น อาทิเช่น บทเพลง คะนึ่งถึงบางปะกง ซึ่งเป็นบทเพลงประพันธ์ขึ้นใหม่เพื่อการแสดงนี้ อยู่ในช่วงการแสดงที่ 4 มีคำร้อง ดังนี้

เพลงกะนึ่งถึงบางปะกง

“¹แม่น้ำบางปะกงหล่อเลี้ยงชีวิตผู้คน สุขร่มเย็นด้วยรักนานา

²ยามสนธยา ธาราสวยงามแจ่มจรัส นั่งมองนกบนยอดกิ่ง แอบอิงเคล้าเคียงคลอกัน

³แต่บัดนี้ เปลี่ยนไปไม่เหมือนก่อน ที่ธรรมชาติถูกรอน บันทอนถอนทำลาย

⁴แต่ฉันยังจำ ภาพนั้นอยู่ในใจ บางปะกงต้องคร่ำครวญให้ สุดอาลัยไม่หวนกลับคืน

⁵ยังรัก บางปะกง สายน้ำแห่งความอุดม สมบูรณ์ แม้อกาลผ่านมา

⁶ยังคงคิดถึง คำนี้ ใฝ่หา อยากให้สายน้ำธารา กลับมาสมบูรณ์ดังเดิม ”

(ทรงวรรณธรรม สมกอง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 กุมภาพันธ์ 2565)

ผู้วิจัยตีความหมายและสื่อสารอารมณ์ของบทเพลง คะนึ่งถึงบางปะกง ได้ดังนี้

¹**บรรทัดที่ 1 :** แม่น้ำบางปะกงมีความสำคัญต่อคนในชุมชนมาอย่างยาวนาน ทั้งยังสวยงามอุดมสมบูรณ์ สื่อสารด้วยสีหน้าและสายตาที่เต็มไปด้วยความสุขของการอยู่ร่วมกันกับชุมชนและธรรมชาติ

²**บรรทัดที่ 2 :** ในช่วงพระอาทิตย์กำลังจะตกจะมีความสวยงามมาก ได้เห็นสิ่งมีชีวิตหลากหลายชนิด สื่อสารโดยการเงยหน้ามองท้องฟ้าแล้วยิ้มอย่างมีความสุขที่ได้เห็นภาพความสวยงามนั้น

³**บรรทัดที่ 3 :** แต่ปัจจุบันความสวยงามไม่มีแล้ว เกิดการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ส่งผลกระทบต่าง ๆ มากมาย โดยใช้การสื่อสารผ่านสีหน้าที่มีความกังวลและเสียใจต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

⁴**บรรทัดที่ 4 :** แต่ในภาพความทรงจำ ยังเห็นถึงความสวยงามที่เคยมี คำร้องว่า “แต่ฉันยังจำ” ใช้มือมาแนบที่อก แล้วก้มหน้าลงมองที่มือ เพื่อสื่ออารมณ์ถึงความโศกเศร้าที่ไม่มีวันกลับมา

⁵**บรรทัดที่ 5 :** แต่ถึงจะเปลี่ยนแปลงไปมากขนาดไหน แต่ก็ยังคงรักแม่น้ำสาयนี้และจะรักตลอดไป สื่อสารผ่านมือและสีหน้าให้เห็นถึงความตั้งมั่นที่ยังจะรักและอยากรักษาแม่น้ำสาयนี้เอาไว้

⁶**บรรทัดที่ 6 :** ยังคงมีความหวังว่าแม่น้ำสาयเดิมจะกลับมาสวยงามและอุดมสมบูรณ์แบบที่เคยเป็น โดยสื่อสารผ่านสีหน้าให้เห็นถึงการมีความหวังว่าความสวยงามจะกลับมาเป็นเหมือนเดิม

เทคนิคการขับร้องบทเพลงในการแสดง : จากการวิเคราะห์การตีความและการสื่อสารอารมณ์ของบทเพลง ผู้วิจัยจึงทำการออกแบบสร้างสรรค์เทคนิคการร้องเพิ่มในบทเพลงทั้ง 4 บทเพลง เพื่อเสริมและกระตุ้นความรู้สึกในการแสดงให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้ผู้ที่รับชมรู้สึกและมีส่วนร่วมไปกับบทเพลงตามที้นักแสดงต้องการจะสื่อสารออกมา อาทิเช่น บทเพลง คะนึ่งถึงบางปะกง อยู่ในอัตราจังหวะ 4/4 อัตราความเร็ว 60 Bpm อยู่ในบันไดเสียง C เมเจอร์ มีช่วงเสียงตั้งแต่โน้ต A3 ถึง D5 มีความยาวทั้งหมด 41 ห้อง โครงสร้างของเพลง คือ A-B-A

ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการขับร้อง ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 โน้ตเพลง คะนึ่งถึงบางปะกง

04 - คะนึ่งถึงบางปะกง ♩ = 60

ทุกคนคิดเหมือนแพรไหมคะ?... แม่ น้ำ บาง ปะ กง หล่อ เลี้ยง ชีวิต ผู้

คน สุข ร่ม เย็น ด้วย รัก นาน มา ยาม สัน ธิ ยา ธา รา สวย งาม แจ่ม

จริง นึ่ง มอง นก บน ยอด กิ่ง แอบ อิง เกล้า เคียง คลอ กัน แต่ บัด

เนื่องจากบทเพลงนี้มีโน้ตช่วงเสียงที่กว้าง ผู้วิจัยจึงใช้เทคนิคการใช้ช่องเสียงการร้อง (Mix tone) โดยมีการใช้ทั้งช่องเสียงกลางและช่องเสียงสูงในการร้องเพลงนี้ ในห้องที่ 5-6 คำว่า แม่น้ำบางปะกง ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเอื้อนในการขับร้องเพลงไทยมาใช้ เอื้อนคำว่า แม่ น้ำ บาง ยังทำให้ตีความได้ถึงแม่น้ำที่กำลังไหลขึ้นลงตามเสียงเอื้อนของประโยคนี้

ตัวอย่างที่ 2 โน้ตเพลง คะนึ่งถึงบางปะกง

14 B

นี่เปลี่ยนไป ไม่เหมือนก่อน ที่ ธรรม ชาติถูก รอน บั่น ทอน ถอน ทำลาย แต่ฉัน ยัง

18

จำ ภาพ นั้น อยู่ ในใจ บาง ปะ กง ต้อง คร่ำ ครวญ

20

ให้ สด อา ลัย ไม่ หวน กลับ คืน ยัง

ห้องที่ 13-14 ประโยคที่ร้องว่า “แต่บัดนี้ เปลี่ยนไปไม่เหมือนก่อน” ผู้วิจัยใช้เทคนิคความดัง-เบา (Dynamics) ช่วยเสริมอารมณ์ ในห้องที่ 17-18 ประโยคที่ร้องว่า “แต่ฉันยังจำ” ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเน้นเสียง (Dynamic accent) ทำให้บทเพลงมีอารมณ์ของการแสดงออกที่หนักแน่น

ตัวอย่างที่ 3 โน้ตเพลง คะนึ่งถึงบางปะกง

22 C

รัก บาง ปะ กง สาย น้ำ แห่ง ความ อุ ดม สม บรณ์ แม็กาล ผ่าน มา ยัง คง คิด

26

ถึง คำ นึ่ง ฝั หา อยาก ให้สาย น้ำ ธา รา กลับ มา สม บรณ์ดัง

ในท่อนนี้ผู้วิจัยจึงใส่เทคนิคการร้องให้เสียงมีความต่อเนื่องกัน (Legato) โดยจะใช้เทคนิคนี้ในห้องที่ 23-25 และห้องที่ 27-28 เพื่อให้รู้สึกถึงการไหลของสายน้ำธารา และในห้องที่ 28-29 ประโยคจบของบทเพลง “กลับมาสมบรณ์ดังเดิม” ผู้วิจัยใช้โทนเสียงที่แข็งแรงหนักแน่น สื่อถึงประโยคจบของบทเพลง

อภิปรายผล

การสร้างสรรคการแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา มีกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน (Process) จากการได้รับแรงบันดาลใจมาจากวิถีอาชีพที่สำคัญในชุมชน จึงทำให้เกิดเป็นงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ขึ้นและรวบรวมข้อมูลจากการศึกษา สัมภาษณ์ วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล

จนได้ผลผลิตการสร้างสรรคผลงาน (Product) คือ การแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของ คุณตา โดยใช้เวลาในการแสดงทั้งหมด 40 นาที แบ่งช่วงการแสดงทั้งหมด 5 ช่วง เพลงที่ใช้ในการแสดงมีทั้งหมด 4 บทเพลง และมีการบันทึกภาพเพื่อนำไปเผยแพร่ต่อคนในชุมชน เมื่อการสร้างสรรคการแสดงเสร็จสิ้น ถึงกระบวนการเผยแพร่ภายในชุมชนโดยผู้วิจัยใช้การคัดเลือกบุคคลจำนวน 15 คน โดยแบ่งเป็นช่วงวัย 3 ช่วง เพื่อทำการชมการแสดงผ่านสื่อวีดิทัศน์และใช้แบบประเมินความพึงพอใจหลังชมการแสดงเพื่อเป็นนํามาวิเคราะห์วิธีการที่ผู้วิจัยวางแผนไว้ว่า การแสดงสามารถตอบสนองต่อคนชุมชนได้มากน้อยเพียงใด เกิดเป็นผลตัวแปรใหม่ที่ได้มาจากการประเมินความคิดเห็นในการแสดง โดยมีหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. บทเพลงที่ถ่ายทอดในการแสดง : บทเพลงสามารถเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้ผู้ชมเข้าถึงการแสดงได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น โดยเลือกบทเพลงได้อย่างเหมาะสม เกิดความน่าสนใจให้กับงานการแสดง ผู้ชมไม่รู้สึกเบื่อในการชมการแสดงเวลา 40 นาที

2. รูปแบบของการแสดง : ผู้ชมคิดว่าการแสดงนี้จะสามารถเป็นประโยชน์ต่อชุมชนได้เนื่องจาก รูปแบบ เนื้อเรื่อง ในการแสดงสามารถเข้าถึงผู้ชมได้อย่างเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน นักแสดงมีการถ่ายทอดอารมณ์ให้ผู้ชมรู้สึกตามได้อย่างดี

3. ความรู้สึกหลังชมการแสดง : ผู้ที่รับชมเห็นถึงคุณค่าของอาชีพการเลี้ยงปลาในกระซังซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการแสดงนี้

เมื่อได้ผลผลิตตามกระบวนการ ผลลัพธ์จากการสร้างสรรคผลงาน (Outcomes) มีการนำเสนอข้อมูลผ่านรูปแบบรูปเล่มวิจัยในหัวข้อ การสร้างสรรคการแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังของคุณตา และมีการเผยแพร่สู่การนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

การสร้างสรรคการแสดงนี้ได้รับแรงบันดาลใจมาจากอาชีพการเลี้ยงปลาในกระซังซึ่งเป็นอาชีพที่สำคัญในชุมชนบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา แต่งานวิจัยนี้สามารถนำไปแบบอย่างให้กับพื้นที่อื่น ๆ ที่สนใจทำงานสร้างสรรคที่มีลักษณะเดียวกันได้

รายการอ้างอิง

นพมาส ศิริกายะ. (2525). เอกสารประกอบคำสอนวิชา ประวัติการละคร [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์].

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภุทธิทัต ว่องพูนพิงค์. (2563, 17 ตุลาคม). *ทฤษฎีโครงสร้างการเล่าเรื่อง (Storytelling)*.

<https://pharmconnection.blogspot.com/2020/09/storytelling.html>.